

E. Germain (E. Mandel)

Trotskijs verkliga testamente

På den åttonde årsdagen för mordet på Leo Trotskij

(augusti 1948)

Från **Fourth International**, Vol. 9 No. 6, August 1948, s.168-173.

Den som inte lämnar någonting åt eftervärlden riskerar inte få sitt arv omtvistat. Bara ett viktigt arv attraherar testamentsförfalskare, i detektivromaner såväl som i det politiska livet. Under de senaste månaderna har alla möjliga tidskrifter, alltifrån den anarkistiska **Libertaire** till skvallertidningen **France Dimanche**, publicerat grovt förfalskade dokument som det påstådda och till och med det äkta testamentet efter Leo Trotskij. Här har vi det tydligaste beviset på det enorma politiska kapital som idag representeras av vårt arv från den gamla revolutionära ledaren som mötte döden för en mördares hand.

Efter sin död har den revolutionära rörelsens mest framstående ledare undantagslöst utsatts för försök från den ”officiella” allmänna opinionen att utnyttja deras stora namn under den smutsiga kampen mot just den rörelse som de tidigare hade lett. Trotskij har inte undgått detta öde, liksom Marx och Lenin före honom. Både de stalinistiska och de ”demokratiska” intellektuella tävlar med varandra om Trotskijs mantel, som de försöker använda som skydd under sin kamp mot den internationella trotskistiska rörelsen. Detta trick understryker bara den växande auktoritet som den revolutionära ledarens arbete nu har, ett arbete som helt dominerar uppfattningen om vår epok, och som tillkännager den potentiella fara som den levande revolutionära rörelsen, trots sina uppenbara materiella svagheter, utgör för de härskande klasserna och deras alla agenter. Och precis som marxismen, trots alla förfalskningar, fortsatte att utvecklas efter 1914 genom den internationalistiska socialdemokratin, och som leninismen levde kvar efter 1923 i Vänsteroppositionen, så gör även Trotskijs verkliga arv idag det genom att tillhandahålla de programmatiska grundvalarna för Fjärde internationalen.

Den internationella politiken och klasskampen

För att förklara den sociala verkligheten och dess utveckling i historien tar den vetenskapliga socialismen *klasskampen* som sin utgångspunkt. Trotskij efterlämnade mästerverk av politisk analys just för att han visste hur man blottlägger klasskampens mekanismer, som i slutändan avgör alla stormiga händelserna i vår epok. Småborgerliga historiker och journalister har för länge sedan tillägnat sig marxistiska ”tekniker” som de tillämpar, påpekar de sinnrikt, för att belysa ”olika aspekter av den sociala verkligheten”. Men när det gäller att strikt tillämpa samma metod på dagens verklighet *som helhet*, råkar deras tänkande alltid i konflikt med den egna klasskaraktären. Precis som Första och Andra världskriget för dem framstod som en kamp mellan ”gott och ont”, eller vilket betyder samma sak, en kamp mellan ”fredsälskande, frihetsälskande folk” och ”militarism (totalitarism) och dess ohämmade expansionism”, likaså föreställer de sig att Tredje världskriget, redan före utbrottet, kommer att anta samma skepnad.

Ett tecken på hur grundligt den ”officiella” arbetarrörelsen har urartat är dess fullständiga övergivande av klasskampskriterier, inte bara när den bedömer den internationella politiken, utan även när den försöker rättfärdiga sin egen extremt invecklade ”taktiska” linje. Om vi vill reducera till en gemensam nämnare hur stalinisterna, socialdemokraterna och de otaliga nyanserna av centrister från höger eller ”vänster” tolkar den nutida politiken kan vi säga att

de, liksom bourgeoisien och småbourgeoisien, arbetar enligt formeln att det är kampen *mellan stormakterna* som avgör och dominerar de sociala konflikterna.

Låt oss i förbigående notera att det, talande nog, var under *spanska inbördeskriget* som denna djupa förändring i den ”officiella” arbetarrörelsens sätt att tänka först blev uppenbar. Stalinisterna och socialdemokraterna såg det inte som ett inbördeskrig överhuvudtaget. För dem var det snarare ”ett försvarskrig som det spanska folket förde mot de fascistiska angriparna”. För sin del såg ultravänstern detta krig som en ”allmän repetition inför det imperialistiska kriget, där de två stridande sidorna utgjorde de två kommande lägren i världskriget”. Vår rörelse, å andra sidan, analyserade dessa händelser som ett uttryck för inbördeskriget mellan det spanska proletariatet och bourgeoisien, och vi tilldelade, helt korrekt, faktorn ”utländsk inblandning” bara en underordnad betydelse. Låt oss för saklighetens skull tillägga att världsbourgeoisins mest kvalificerade representanter kom fram till samma slutsats.

Stalinisterna mäter de ”progressiva” krafternas framsteg huvudsakligen utifrån Sovjetunionens territoriella, strategiska och ekonomiska expansion och dess ”buffertzön”. Socialdemokraterna tillämpar helt och hållet den motsatta teorin: För dem mäts ”demokratins” framsteg i motgångarna för den ”stalinistiska totalitarismen”. Det måste medges att stalinisterna i sina idéer, tillämpar sin teori med större konsekvens, och dessutom lider de, till skillnad från socialdemokraterna, inte av kroniskt dåligt samvete. Dessa två betydelsefulla politiska krafter i dagens arbetarrörelse föreställer sig att de sociala striderna i hela världen är beroende av antingen det ”amerikanska” eller ”ryska” lägret för varje framgång eller reträtt. De olika nyanserna av centrister tillämpar identiska kriterier, och medan vissa av dem avstår från att positionera sig utifrån sådana kriterier beror det oftast på, som i fallet med schachtmaniterna, att de bedömer den imperialistiska demokratins läger ”ineffektivt” gentemot det stalinistiska hotet.

I enlighet med Trotskijs metod analyserar Fjärde internationalen den internationella politiken på ett helt annat sätt. För Fjärde Internationalen är det, när det kommer till kritan, de sociala motsättningarna som avgör de internationella motsättningarna och inte tvärtom. Långt från att föra en politik som motiveras av ”törst efter makt” visar sig stormakterna själva – som den ”officiella” allmänna opinionen och dess enorma svit av lakejer i arbetarrörelsen behandlar som självständiga enheter – istället drivas av motsägelser som finns inneboende i deras sociala system. Både USAs imperialistiska expansion och Sovjetunionens stalinistiska expansion är för Fjärde internationalen tecken på den *sociala kris* som skakar dessa system. I de flesta länder över världen påskyndar de sociala motsättningarna, som har förvärrats i en aldrig tidigare skådad omfattning, den ena politiska krisen efter den andra, och ovanpå dessa läggs de internationella motsättningarna, utan att någonsin ta ifrån de sociala motsättningarna dess dominerande karaktär.

Två fundamentalt olika analysmetoder leder till diametralt motsatta slutsatser. Det är av den anledningen som de två metoderna nu testas. Med utgångspunkt från formella, ytliga och formalistiska kriterier godtog den bullriga flocken småborgerliga journalister det finska kriget 1940 som bevis för att Hitler-Stalin-alliansen stärktes. I deras ögon höll den ”internationella förenade fronten av angripare” på att konsolideras på de blodiga snöfälten. På grundval av Trotskijs korrekta analys av denna händelse var det inte alls svårt att dra precis den motsatta slutsatsen, nämligen att invasionen av Finland var Stalins defensiva reflex mot sin rädsla för Hitlers angrepp. Efterföljande händelser lämnade inte något som helst tvivel angående giltigheten av denna slutsats.

Vi har precis gått igenom en liknande erfarenhet. ”Pragkuppen” antogs av de professionella Stalin-fientliga personerna som ”definitivt” bevis på stalinismens stabilisering, på dess strävan efter världsdominans, på det annalkande kriget, och så vidare. Vi har aldrig för ett ögonblick

upphört att gentemot denna ytliga prognos, ställa ett perspektiv som grundas på en analys av de levande sociala krafterna: De försök som den stalinistiska byråkratin gjorde för att ”stabilisera” sin buffertzona var bara ett steg på vägen mot att nå en kompromiss med Wall Street, denna kompromiss var en absolut nödvändighet för Stalin på grund av hans egen svaghet inom landet och på grund av motsättningarna som river isär den stalinistiska byråkratin. Återigen kan man på grundval av resultatet inte längre ifrågasätta vilken metod som har visat sig vara korrekt.

Proletariatets spontana revolutionära uppsving

Trotsky överlämnade den marxistiska metoden till oss, och tillämpade den med en mästars hand på vår tids problem. Men han gjorde mer än så. Han efterlämnade också den grundläggande slutsatsen av denna analys: *den grundläggande egenskapen hos vår epok*, som består av motsättningen mellan proletariatets spontana revolutionära uppsving och det traditionella ledarskapets djupt och öppet kontrarevolutionära karaktär.

Sedan krigets slut har otaliga kritiker, tillhörande den politiska regnbågens alla färger, utsatt Trotskijs centrala tes och Fjärde internationalens program för våldsamt kritik. Allmänt sett ligger denna kritik i linje med dess förespråkares envisa vägran att närma sig verkligheten som helhet, för att inte tala om deras systematiska snedvridning av den tes som de angriper.

Låt oss börja med andra delen av denna tes. De Stalin-vänliga (**Bataille Socialiste** i Frankrike, Nenni i Italien, med flera) å ena sidan, och Stalin-fientliga (centrister av Marceau Pivert-sorten, schachtmaniterna, ultravänstern av olika slag, anarkister, och så vidare) å andra sidan, tävlar med varandra för att, i ljuset av efterkrigstidens händelser, visa hur revolutionära det stalinistiska ledarskapets handlingar har varit i förhållande till bourgeoisien. De förra betraktar den som progressiv, de senare betecknar denna revolution som barbarisk och reaktionär (för dem finns det inget självmotsägande i idén om en ”reaktionär revolution”). En allra minsta seriös analys av händelserna kommer tillåta oss att pröva värdet av denna kritik.

Aldrig tidigare i historien har kapitalismen varit så nära fullständig kollaps på tre fjärdedelar av vår planet som under de kritiska månaderna 1944-45. Aldrig har någon politisk rörelse, inklusive fascismen, faktiskt bidragit så mycket till att avvärja denna kollaps som stalinismen gjorde under dessa dagar. Man behöver bara titta på det ojämförliga förfall som kännetecknar de flesta kapitalistiska länder än idag, tre år senare, för att förstå hur medvetet Roosevelt hade agerat som ledare för sin klass när han i Teheran och Jalta nådde ett avtal med Stalin som tillät en ”kall” upplösning av världskriget. Vad är det som är så förvånande med det faktum att den stalinistiska byråkratin krävde och fick ”kompensation” för den kolossala tjänst den gjorde för imperialismen? Lika lite som den reformistiska byråkratin, tänkte vi oss aldrig att den sovjetiska byråkratin skulle vara imperialismens altruistiskt eller idealistiskt motiverade tjänare. Vad gäller den reformistiska byråkratin tog dess ”kompensation” formen av privilegier inom den borgerliga statsapparaten. Det finns inget alls egendomligt i det faktum att samma ”kompensation” i fallet med den stalinistiska byråkratin, på grund av sin sociala karaktär, tog formen av territoriell expansion av sin ”intressesfär”. Det är heller inte alls en oväntad utveckling att imperialismen i nästa skede skulle vilja återvinna positioner som tidigare hade överlämnats för att spara ”det som är väsentligt”. Slutligen visade fallet Tito plötsligt hur ytterst sköra dessa berömda ”erövringar” är. Man kan vrida och vända på frågan som man behagar, men på *global* nivå framstår stalinismens kontrarevolutionära karaktär tydligare än den tyska socialdemokratins kontrarevolutionära karaktär efter 1918.

När det gäller den första delen av Trotskijs tes, möter vi på liknande sätt en symmetrisk kritik från både de stalinistiska företrädarna och de mer hysteriska Stalin-fientliga. I syfte att rättfärdiga Stalins politik, predikar den förstnämnda gruppen för oss att ”proletariatet har fångats upp i kapitalismens förfall”, att proletariatet på grund av förändringar i sin sociala

sammansättning inte kan segra utan stöd av medelklassen som helhet, och att den leninistiska strategin därför (hur? varför? var?) inte längre är tillämpbar och att det istället är nödvändigt att tillämpa taktiken ”ny demokrati” osv. (Se till exempel Gilles Martinets artikel *Från Trotskij till Burnham*, **Revue Internationale**, No.17, 1947. Paris.)

Vad Stalin-fientliga angår, förklarar de det masstöd som den stalinistiska rörelsen fortfarande åtnjuter i de flesta länder, med att ”arbetarklassens avtagande medvetande” återspeglas i ”arbetarnas oförmåga att förstå” det stalinistiska fenomenet.

Båda sidor är överens om att den trotskistiska teorin påstås ha tillbakavisats av händelserna ”eftersom det inte skett någon upprepning av oktober 1917 i stor skala.”

I själva verket förutspådde Trotskij aldrig proletära *segrar* som en följd av kriget. Än mindre hade han förutspått att proletariatet skulle frigöra sig från sitt traditionella ledarskap under början av efterkrigstidens revolutionära våg. Tvärtom betonade Trotskij upprepade gånger, särskilt i sina sista artiklar, att den inledande revolutionära vågen fortfarande obestriddligen skulle inträffa under stalinisternas ledning. Vi finner denna förutsägning tydligt formulerad i den allra sista artikeln som han skrev men aldrig färdigställde. Detta manuskript, en transkribering som gjordes av den ryska sekreteraren från inspelningar som dikterats av Trotskij, och som publicerades i oktobernumret 1940 av **Fourth International**. Här är det motsvarande avsnittet:

Kan inte stalinisterna ta ledningen över ett nytt revolutionärt uppsving och kan de inte krossa revolutionen som de gjorde i Spanien och tidigare i Kina? Det är givetvis otillåtligt att utesluta en sådan möjlighet i exempelvis Frankrike. Revolutionens första vågor har ofta, eller rättare sagt alltid, lyft fram de ”vänster”partier som inte misskrediterat sig fullständigt under den tidigare perioden och som har en imponerande politisk tradition bakom sig... (**Fourth International**, oktober 1940, s.130¹)

Långt ifrån att vederlägga Trotskijs ”schema”, har händelserna alltsedan 1943 bekräftat arbetarnas objektivt revolutionära uppsving, trots att de stalinistiska ledarna dömde denna första våg av revolutionära försök till nederlag. Argumentet att eftersom arbetarna har följt det stalinistiska ledarskapet så följer därav att deras uppsving inte var revolutionärt är inget annat än rent ordklyveri. Det är självklart att proletariatets *spontana* revolutionära uppsving logiskt sett är den direkta motsatsen till ett tillstånd av klassmässig kraftlöshet och är på inget sätt identiskt med ett *medvetet* revolutionärt uppsving.

Vi har lagt den största vikten i vårt resonemang på just förutsägelsen att *även om* arbetarna skulle fortsätta att följa sitt traditionella ledarskap, skulle de ändå delta i *objektivt* revolutionära aktioner – i försök att ta fabrikerna och statsmakten i sina egna händer. Det är en beklämmande revolutionär som låter sig vilseledas av en viss *form* av handlingar som massorna kan tillgripa och som av det skälet misslyckas med att känna igen massornas spontana revolutionära uppsving, som till exempel i den kamp som fördes av de jugoslaviska och grekiska partisanerna, med sina kommittéer, sina jämlika distributionssystem, sin hårda kamp mot den inhemska bourgeoisien. Eller för att återopa andra exempel, Warszawa-kommunen, med sina beslut om arbetarmiliser och arbetarkontroll, i Frankrikes och Italiens massrörelser, med beväpningen av arbetarna och ockupationen av fabrikerna, eller vidare, i de kraftfulla rörelserna i Fjärran Östern: upproret i flottan i Indien, kommittéerna i Indokina, Indonesien, Korea och andra länder, som i varje enskilt fall åtföljdes av beväpning av massorna. Det är verkligen en sorglig revolutionär som inte kan se detta revolutionära uppsving i de magnifika insatser som nyligen genomförts av de italienska arbetarna för att försvara – åh fasornas fasa! – en stalinistisk hövding, för vars räkning det, enligt råden från våra ”skickligaste” kritiker,

¹ Svensk översättning på marxistarkivet: [Bonapartism, fascism, krig](#)

inte är värt att ens lyfta ett lillfinger. Och hur klarade de italienska arbetarna av det? Genom att ockupera fabriker, genom att ta kapitalister som gisslan, välja äkta sovjeter, erövra järnvägsstationer och postbyggnader, och så vidare. Och de åstadkom allt detta på egen hand, spontant, utan någon form av ”ledare”.²

Hela perioden som inleddes med slutet av andra världskriget kännetecknas av proletarietets revolutionära uppsving. Det är just detta som gör att vi objektivt kan förutse möjligheten att bygga det revolutionära partiet som kommer att förse arbetarna med nytt ledarskap. Det är slutsatsen som faktiskt sammanfattar Trotskijs ovanstående tes.

Trotskijs berömda ”dilemma”

Här kommer vi till en punkt där alla våra motståndare och kritiker, oavsett färg, samlas i täta led för att angripa Trotskijs välkända citat, som även GPU:s förfalskare har kastat sig över. I september 1939 skrev Trotskij:

Om detta krig framkallar en proletär revolution, vilket vi bestämt tror, måste det oundvikligen leda till störtandet av byråkratin i SSSR [Sovjetunionen] och till pånyttfödelsen av sovjetdemokratin på en vida högre ekonomisk och kulturell nivå än 1918. I så fall blir frågan om huruvida den stalinistiska byråkratin var en ”klass” eller en svulst på arbetarstaten automatiskt löst. Det kommer att stå klart för var individ att sovjetbyråkratin under världsrevolutionens utveckling bara var ett *tillfälligt* återfall.

Om det emellertid medges att det nuvarande kriget inte kommer att framkalla revolution utan ett förtvinande proletariat, så återstår ett annat alternativ: monopolkapitalismens fortsatta nedgång, dess fortsatta sammanväxt med staten och ersättandet av demokratin, där den ännu finns kvar, med en totalitär regim. Proletarietets oförmåga att ta ledningen över samhället kan under dessa förhållanden faktiskt leda till framväxten av en ny härskande klass ur den bonapartistiska fascistbyråkratin. Detta skulle, enligt alla tecken, vara ett förfallets regim, signalen till civilisationens förmörkelse. (**Till marxismens försvar**, s. 41.³)

För att till fullo förstå innebörden av ovanstående avsnitt, låt oss här anföra Trotskijs eget klagörande som han gav i den påföljande artikeln han skrev vid den tiden, med titeln ”Igen och återigen om Sovjetunionens natur” (oktober 1939):

Jag strävade i min artikel ”SSSR i krig” att visa att perspektivet om ett icke-arbetar- och icke-borgerligt utsugarsamhälle, eller ”byråkratisk kollektivism”, är perspektivet om det internationella proletarietets fullständiga nederlag och förfall, den allra mest genomgripande historiska pessimismens perspektiv. Det är inte onödigt att undersöka detta bland våra klassfiender. (**Till marxismens försvar**, s. 65.)

För att tala klarspråk, gör Trotskij det klart bortom skuggan av tvivel, att det alternativ som han hade framställt i sin första artikel varken var en långsiktig eller en kortsiktig *prognos*, utan en *historisk analys* som kan återges på följande sätt: ANTINGEN skulle proletarietet bevisa sittspontana revolutionära uppsving, och då skulle det öppna upp en era av revolutionär kamp där det skulle vara möjligt att bygga nya revolutionära ledarskap; ELLER så skulle proletarietet förbli passivt, tillåta sig brytas ner till slaveri, och då skulle det bli nödvändigt att se över hela den marxistiska analysen av kapitalismen.

För oss kan det inte finnas något tvivel om att händelserna helt har bestyrkt denna analys och visat den vara giltig. Gilles Martinet, teoretiker över kapitulationen till stalinismen, tänker annorlunda. För honom innebär redan medgivandet av en ”teoretisk möjlighet” av byråkratisk kollektivism i sig en revidering av marxismen, som förvandlar Trotskij till en tänkare som är andligt besläktad med Burnham. Martinet är något bekymrad över att hans argumentations-

² Mer om detta, se Pierre Broués artikel [Det italienska kommunistpartiet, kriget och revolutionen](#)

³ Boken finns i sin helhet på marxistarkivet: [Till marxismens försvar](#)

linje inte slår så mycket på Trotskij som på Marx själv, som var först med att lägga fram dilemmat ”socialism eller barbari”. Kontentan av Trotskijs föregående avsnitt är ingenting annat än en omformulering, en mer exakt återgivning, av detta Karl Marx’ gamla dilemma.

Och det på grund av att kapitalismen befinner sig i ett tillstånd av fullständigt förfall, och eftersom socialismen inte kan införas annat än genom proletariats revolutionära aktioner. Trotskij framställer därför helt korrekt följande variant: *Om* proletariatet skulle förbli passivt under en hel historisk epok, *då* skulle barbariet segra. Och han tillägger omedelbart: Vi kommer inte att sakna tillfällen att kontrollera detta uppenbara ”dilemma”, vi kommer att få se om proletariatet förblir passivt efter krigets slut, och så vidare.

För varje samvetsgrann person står det klart att Trotskijs eget perspektiv bygger på ett fullt förtroende för proletariatets revolutionära förmåga. Trotskijs förtroende har helt och hållet bekräftats, inför alla tillgängliga bevis. Martinet har däremot tappat tron på arbetarklassens förmåga. Han försöker visa att byråkratin är en nödvändig etapp på vägen till – socialismen! Efter att på detta sätt ha motiverat byråkratins politiska roll använder Martinet det för att anklaga Trotskij i jesuiternas kasuistiska anda som upptäcker ett ”rättfärdigande” för religion i sådana vetenskapliga dilemman som följande: ”*Antingen* ska vi slutligen lyckas skapa levande materia i laboratoriet *eller* så måste vi forskare erkänna att övernaturliga krafter ingriper i skapandet av en sådan materia.”

Helt i linje med de Stalinvänligas kritik, kommer ånyo de Stalinfientligas kritik. Enligt dem ”begränsar” det ovan återgivna Trotskij-citatet proletariatets revolutionära möjligheter till kapitalismens ramar. Detta förklarade Hal Draper för oss i numret från december 1947 av **New International**. Enligt denna författare fanns tendensen mot socialism i utopisk form redan innan kapitalismens ankomst. Denna tendens fick sin vetenskapliga form under kapitalismen. Det finns all anledning att anta att den kommer att behålla samma form under ett nytt exploaterande samhälle (”byråkratisk kollektivism”), avslutar författaren. Eftersom, förstår ni, en kamp för politisk demokrati är inblandad här, och eftersom produktionsmedlen är samlade i statens händer, skulle massornas erövring av staten innebära en socialistisk revolution. Vi kan knappast tro att upphovsmannen av denna nya teori fortfarande fortsätter att se sig som marxist. Precis som Martinet riktar Draper sina förebråelser mot Trotskij, men träffar i själva verket Marx och **Kommunistiska manifestet**.

Hela den marxistiska teorin vilar på det faktum att *kapitalismen* förbereder både de objektiva och de subjektiva förutsättningarna för socialismen. Kapitalismen kan inte förfalla till en ny sorts barbariskt samhälle på annat sätt än genom att alla dessa marxismens premisser förstörs. En sådan regim kommer att innebära civilisationens sönderfall, att produktivkrafterna stagnerar och bryts ner, att massorna förnedras till status av totalitära slavar, och att de utan tvivel successivt stöts ut ur produktionsprocessen. Det är självklart att om man utgår från hypotesen att proletariatet kommer att visa sig var oförmöget att dra nytta av kapitalismens förfall för att införa socialismen, när villkoren för lösningen av denna uppgift är som mest gynnsam, då är den ofrånkomliga slutsatsen att det är rent utopiskt att räkna med att de totalitära slavarna eventuellt skulle kunna bygga ett klasslöst samhälle.

Martinets eller Drapers resonemang kan verka vara av föga intresse för våra läsare. Men de innehåller inte bara en bedömning som är av största betydelse i fråga om mänsklighetens framtidsutsikter, utan har också en direkt återverkan på revolutionärens dagliga aktiviteter. Självklart räknar både Martinet och Draper med möjligheten (för att inte säga, sannolikheten) att kapitalismen kommer att försvinna utan att få sin *nådstöt* av den proletära revolutionen. Medan Martinet sätter ett plustecken framför den nya regimen, sätter Draper ett minus. Med hjälp av ett otroligt jonglerande försöker båda två visa att ett system som kommer från en sådan ”byråkratisk revolution” inte skulle stänga dörrarna till socialismen. Båda är lika

tvungna att revidera den vetenskapliga socialismens grundläggande förutsättningar. Och för att fullborda denna synnerligen anmärkningsvärda symmetri avslutar både Martinet och Draper sin ”kritik” med försök att göra åtlöje av vad de kallar vår ”tro” på proletariatet. Deras egna perspektiv består i den utomordentligt fåfänga förhoppningen att byråkratin en vacker dag kommer att överge sina privilegier ”när samhället blivit moget för en enad socialism” eller att den ”underbara socialistiska drömmen” inte ska ha försvunnit från ett samhälle av slavar. Mot denna sortens fullständigt utopiska drömmar kan vi verkligen, och med ökat förtroende, ställa våra egna kriterier, som grundar sig på den vetenskapliga socialismens tusen gånger verifierade teser!

Stalinismens sociala natur

Hittills har vi gång på gång riktat in oss på frågan om stalinismen. Varför är det överraskande? Om alla våra kritiker – från förfalskarna från GPU till de oklanderliga moralisterna i **Libertaire** – spårar alla våra synder till vår ursprungliga synd – vår uppfattning i den ryska frågan – då motiverar både logik och erfarenhet oss att ännu mer vända det motsatta förslaget mot dem, nämligen: Det är för att de sedan länge upphört att grunda sin konkreta dagliga politik på världsproletariatets obrutna revolutionära förmåga som de av deras hjärtans lust kan svika sig själva, och ta till en så ogrundad akrobatik som deras olika ”teorier” angående den ryska frågan.

För att ett program ska vara konsekvent måste varje del leda framåt mot det grundläggande kriteriet. Om man tillämpar klasskriteriet på den internationella politiken så kan man inte förneka de revolutionära strävanden som *arbetarna* i de flesta europeiska och asiatiska länder uttrycker genom att vara lojala mot den stalinistiska rörelsen. Den revolutionära förtruppens inställning måste därför återspegla det motsägelsefulla faktum att de två grundläggande tendenserna i vår tid – å ena sidan, proletariatets spontana revolutionära uppsving, och å andra sidan, dess ledarskaps öppet kontrarevolutionära politik – så att säga håller på att *samlas* inuti dessa partier för en hel epok framåt. Denna företeelse blir mindre märklig och paradoxal när vi betraktar stalinismen som ett uttryck för den existerande ryska verkligheten, som i sig kombinerar frukterna av den djärvaste revolutionen i historien med frukterna av den ynkligaste kontrarevolutionen. Den motsättning som våra kritiker försöker påvisa i vår karakterisering av stalinismen och i våra revolutionära perspektiv råkar vara en väsentlig motsägelse som existerar objektivt. Den existerar i vår tidsepoks händelser. Att försöka få den att försvinna genom att förneka det med ord kommer att visa sig vara till ingen nytta.

Om man å andra sidan betraktar stalinismen som en social kraft som är oförenlig med proletariatet – som representerar antingen en gammal eller en påstådd ny härskande klass – då kan man inte undvika slutsatsen att den internationella arbetarklassens ”brist på förståelse” inför denna *fientliga* sociala kraft skulle utgöra ett varnande tecken på hur mycket proletariatet har urartat. Därför saknar våra fienders och kritikers ställning inte heller logik. Den logiken är pessimistisk och nedbruten. Det går inte att kombinera en social analys av stalinismen med en förståelse för proletariatets spontana revolutionära uppsving utan att ta sin utgångspunkt i hypotesen att den sovjetiska byråkratin ännu inte har slitit av den navelsträng som binder den till arbetarklassen. Oavsett hur motbjudande denna hypotes kan förefalla med tanke på stalinismens fruktansvärda brott, så är den ändå den enda som överensstämmer med såväl den marxistiska teorins allmänna premisser som de sociologiska, politiska och ideologiska villkor som gäller för stalinismen som företeelse. Häri får vi, även på det *ideologiska planet*, den största klarhet om stalinismens inneboende motsättning.

Så länge stalinismen fortsätter att grunda sig på en *förfalskad* leninism, kan ingen fysisk makt i världen hindra tusentals unga kommunistiska militanter från att lära känna leninismens *sanna* natur och bryta med Stalin. Denna erfarenhet upprepas bokstavligen varje dag i länder

där de kommunistiska partierna gläds åt stora mängder anhängare, liksom i länder där stalinismen för tillfället är den ”officiella” ideologin. Det är ingen slump att dessa senare länders ”kamp mot trotskismen”, även om den inte finns där som en organiserad kraft, har placerats på dagordningen permanent i alla stalinistiska kaderskolor!

Det unga albanska kommunistpartiets historia, som vi snart ska offentliggöra, kommer att ge ytterligare bevis på detta. Tjugo år efter Stalins seger och i ett land helt utan marxistiska traditioner, under förhållanden där en stalinistisk maskin har militär kontroll, har en hel generation av unga kommunistledare – genom sin klassinstinkt och sin utbildning i marxismen, och trots att den förvrängts i de stalinistiska skolorna – drivits till en fullständig brytning med stalinismens politik och organisatoriska metoder. ”När de brukade anklaga oss för trotskism”, fick vi höra av deras ledare som just sållat sig till Fjärde internationalen, ”visste vi inte ens vad trotskismen var, och vi brukade protestera våldsamt. Idag förstår jag att på den tiden var vi faktiskt trotskister, utan att vara medvetna om det ...”

Hur skulle ord som dessa över huvudtaget inte kunna fylla oss med förtroende för vår rörelses öde! Ja, så länge stalinismen inte bryter organiskt med de militanta arbetarna, och med arbetarklassens traditioner, och med marxismens vetenskapliga terminologi och grundläggande skrifter, så måste den oundvikligen fortsätta med att renodla ”trotskistiska avvikelser”.

Medan vår andra världskongress sammanträdde stoppade våra kritiker historiens klocka och förklarade att ”Trotskijns prognoser om den stalinistiska byråkratins instabilitet har visat sig vara falska”. Tre månader senare gav fallet Tito en slående bekräftelse av Trotskijns djupgående analys av centrifugalkrafterna inom den stalinistiska byråkratin. Det tunga totalitära locket döljer fortfarande från världen det kraftfulla missnöjet med stalinismen inom det unga ryska kommunistpartiets förtrupp. De bestämda kalenderdatumens amatörer gör klokt i att förstå innebörden i den läxa som händelserna just lärt dem. Förr eller senare kommer den tidpunkt då sanningen träder fram på grund av den växande politiska oron inom den ryska arbetarklassens förtrupp. Vid den tidpunkten kommer tusentals unga ryska kommunister visa sig vara ”trotskister som inte var medvetna om det”.

Uppbygget av det revolutionära partiet

Det ideologiska arv som Trotskij efterlämnade till oss framstår alltså som helt konsekvent. Det väver på ett odelbart sätt samman: en klarsynt förståelse av det moderna samhällets tendenser till förfall, en objektiv definition av de revolutionära krafter som är de enda som är i stånd att förhindra mänskligheten att stört mot barbari och säkra att den uppnår socialismen, ett vetenskapligt studium av de subjektiva förutsättningar som är nödvändiga för den revolutionära segern, bland vilka en exakt kunskap om karaktären på proletariatets förrädiska ledarskap ingår.

Men för Trotskij var detta kolossala enhetliga system av idéer aldrig något annat än ett sätt att påskynda revolutionära *handlingar*, att utrusta dessa *handlingar* med kristallklara, historiskt motiverade mål. Ingenting är mer främmande för Trotskij och trotskismen än fatalism, politisk återhållsamhet eller passivitet. I fallet med GPU:s skändliga förfalskning, liksom i fallet med Martinets eller schachtmaniternas subtila ”tolkning” av Trotskijns idéer, visar sig den anda som de försöker tillskriva honom vara falsk, först och främst eftersom det speglar författarnas egna djupa demoralisering. Den står i fullkomlig motsättning till den orubbliga *revolutionära kraft* som Trotskij personifierade fram till sitt sista andetag.

Här återkommer vår gamla bekantskap, individen med stoppur, som på ett mystiskt sätt är synkroniserat med historiens gång, för att med argument i hand visa att vi har misslyckats med detta uppbygge. Han hade förväntat sig spektakulära resultat, som Trotskij och vi allihop

hade lovat honom inom en alltför kort tid. Och nu är han besviken. Tillsammans med honom uppenbarar sig en hel svärm av nykläckta flugor vilka var och en surrar i våra öron om det universalmedel de föredrar för att lösa detta viktiga problem. För femton år sedan fanns herrarna i "Sex-Pol", som idag är helt bortglömd. Nu finns våra vänner ASR (Socialistiska revolutionära aktionsgruppen i Frankrike) som förklarar för oss att vi måste lägga undan vårt "enhetliga" program och lösa upp oss i en mycket större (och fortfarande icke-existerande) centristisk rörelse. Där finns Martinet som undervisar oss om det fina med "folkfronts-politiken" som utvägen, där är shachtmaniterna som uppmanar oss att med hjälp av en taktik av universell entrism samla "alla socialistiska krafter som är icke-reformistiska och anti-stalinistiska", och sedan finns de mer naiva som med stort allvar förklarar att vi bara behöver ändra vår ståndpunkt i den ryska frågan för att få positiva resultat.

Hela problemet med alla dessa universalmedel är att de har använts många gånger tidigare utan att ge några som helst resultat. Hela problemet med våra välmenande rådgivare är att de själva många gånger har försökt att bygga partier enligt sina egna modeller och varje gång skändligen misslyckats. Deras besvikelse över vår rörelse är ingenting annat än en rationalisering av sina egna frustrationer.

För att göra en korrekt utvärdering av vad som redan har uppnåtts måste man kassera varje tidskriterium som utgår från längden på en människas liv. För att bedöma sådana historiska uppgifter som att bygga det revolutionära partiet krävs en annan och mycket större skala. Vi har blivit vana vid att tala om den socialdemokratiska rörelsens "organiska tillväxt" mot slutet av artonhundratalet. Efter sammanbrottet för Marx' och Engels' Kommunisternas förbund, hade det i själva verket gått ett och ett halvt decennium gått innan Lassalles Allmänna tyska arbetarförening hade byggts upp. Den franska arbetarrörelsens återuppståndelse som organiserad kraft inträffade inte förrän två decennier efter Pariskommunens nederlag. Och ändå var de fysiska hindren under denna gångna epok obetydliga i jämförelse med dem som vi står inför i dag!

I historiens ljus antar i sin tur den revolutionära rörelsens återuppståndelse efter 1914 idag en helt annorlunda form än den som de samtida trodde sig se. Egentligen var de massor som strömmade in i Tredje internationalens olika avdelningar *spontant* revolutionära massor vars grad av *kommunistisk* medvetenhet endast skilde sig kvantitativt från dagens. Ledningen för dessa partier var i stort sett ett *centristiskt* ledarskap, bland vilka antalet verkligt bolsjevikiska element utan tvekan var mindre än det nuvarande antalet militanter i Fjärde internationalen. Följaktligen var den sammansmältning mellan den internationella revolutionära förtruppen och de breda massorna som för tillfället hade skett som en följd av den *ryska revolutionen* på det hela taget endast en *skenbar* fusion. Åren som följde bevisade det bortom allt tvivel. Man måste börja om allt på nytt, programmet måste definieras på nytt, nya kadrer måste utbildas, man måste återigen tränga in i massorna. Och allt detta måste göras under en period av djupaste reaktion. Är det förvånande att denna uppgift krävde mer tid att genomföra än vad man räknade med för 20 år sedan?

Vid krigsutbrottet 1940 var vår rörelse, med ett eller två undantag, begränsad till små isolerade grupper av intellektuella, i landsflykt eller illegala, eller i bästa fall, under semi-aktiva förhållanden. Idag kan vi göra en bedömning av de framsteg som gjorts sedan dess. Vi kan inte uppvisa några spektakulära vinster i siffror. Men vår rörelse har rotat sig i Kina och i många latinamerikanska länder, där den efter år av reaktion och förvirring har bytt sitt gamla skinn mot ett helt nytt, där slutna cirklar och amatörmässiga intellektuella grupper har avvecklats, och där vår rörelse har trängt in i fackföreningar och fabriker och effektivt påbörjat omgrupperingen av *arbetarnas* förtrupp i blygsam skala varhelst detta arbete är möjligt under de rådande förhållandena.

Vår rörelse har konsoliderats i Frankrike och i Italien med uppkomsten av en ung generation av framträdande *trotskistiska arbetarledare*, den första i sitt slag sedan vår rörelses födelse. Detta har också skett i Indien och i USA där de trotskistiska kadreerna, efter år av deltagande i klasskampen, på olika områden har blivit verkliga ledare för massorna. Överallt rotar sig vår rörelse nu sin klass, växer med sin klass, och dess öde binds så nära proletariatets att den till sist måste leda proletariatet till dess historiska öde. Denna väg är mycket längre och mindre spektakulär än vad den tidigare planerat, men det är den enda möjliga vägen.

Och detta är det verkliga testamentet: att Fjärde internationalens unga kadrer under hela vår epok, som skakas av revolutionära kriser, och genom mångfaldiga och successiva kamp-erfarenheter måste hitta raka vägen till att tränga in i och vinna över massorna. Det är detta testamente som vi har börjat sätta i verket.

1 augusti 1948

Översättning: Jesper Sydhagen